

Učenje drugog/stranog jezika kroz igru

Pamić, Antonela

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:861524>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONELA PAMIĆ
UČENJE DRUGOG/STRANOG JEZIKA KROZ IGRU

Završni rad

Pula, rujan, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti

ANTONELA PAMIĆ
UČENJE DRUGOG/STRANOG JEZIKA KROZ IGRU

Završni rad

JMBAG: 0303077717, redoviti student

Studijski smjer: Preddiplomski stručni studij Predškolski odgoj

Predmet: Talijanski jezik

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Romantistika

Mentor: doc. dr. sc. Lorena Lazarić

Pula, rujanj, 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Antonela Pamić, kandidat za prvostupnicu Predškolskog odgoja ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, 22. rujna 2021. godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Antonela Pamić, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Učenje drugog/stranog jezika kroz igru“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljajući na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 22. rujna 2021. godine

Potpis

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. JEZIK I JEZIČNO - GOVORNI RAZVOJ DJETETA.....	2
2.1. Odnos materinskog i stranog jezika.....	4
3. IGRA	7
3.1. Vrste i funkcije igre	8
3.2. Utjecaj igre na djetetov razvoj	11
4. TEORIJE UČENJA JEZIČNOG RAZVOJA.....	12
4.1. Bihevioristička teorija.....	12
4.2. Kognitivistička teorija	13
4.3. Nativistička teorija.....	14
5. ULOGA ODGAJATELJA U PROCESU UČENJA	15
5.1. Motivacija i poticajno okruženje	16
5.2. Ciljevi i zadaci kod usvajanja stranog jezika.....	17
6. MEĐUVRŠNJAČKA PODRŠKA	19
7. DIDAKTIČKI I EDUKATIVNI MATERIJALI PRI UČENJU STRANOG JEZIKA... 20	
8. METODA POUČAVANJA POKRETOM – TPR METODA.....	28
9. ZAKLJUČAK	29
10. LITERATURA	30
11. SAŽETAK	32
12. SUMMARY	33
13. RIASSUNTO.....	34

1. UVOD

Djeca uče igrajući se i kroz igru upoznaju svijet. Dijete zanima sve što ga okružuje, ima potrebu za dodirivanjem, istraživanjem i neprekidnim postavljanjem pitanja kako bi saznalo sve o svemu. Žudi za znanjem, a kako bi ostvarilo potpuni potencijal važno je omogućiti mu kvalitetno okruženje i što raznovrsnije iskustvo. Neprekidna interakcija djetetovih osjetila i njegova okruženja u ranoj fazi života rezultira znanjem koje gradi temelj za djetetov cjelokupni budući razvoj. Kako bi dijete uspješno savladalo sve izazove koji ga čekaju u budućnosti nužno je da razvije brojne sposobnosti, među kojima je prva sposobnost sporazumijevanja jezikom.

U suvremenom svijetu zahtjevi društva postaju sve kompleksnijima čime se stvara potreba za novim kompetencijama, pa tako i potreba za znanjem stranih jezika. Malaguzzi (1998) ističe kako djeca govore stotinu jezika. Dolaze na svijet s urođenom željom za interakcijom i razmjenom informacija, a glavni način komunikacije je upravo jezik. Stoga je važno da se djetetu pruži što bolji jezični model u što ranijoj fazi razvoja. Rano učenje stranog jezika neće utjecati samo na intelektualni već i na djetetov sveukupni razvoj kao i na razvijanje pozitivnog stava prema ostalim kulturama. Mogućnost učenja putem igre dokazana je od strane praktičara kao odličan način za lako i zabavno usvajanje novih znanja, jezika, iskustava (Silić, 2007).

U ovom završnom radu prikazuje se i obrađuje tematika učenja drugog ili stranog jezika kroz igru. U uvodnom djelu rada govori se o načinu usvajanja jezika tijekom prvih šest godina djetetova života, o odnosu materinskog i stranog jezika te o igri i njezinom značaju za djetetov razvoj. U nastavku se analiziraju teorije učenja i jezični razvoj kod djece. Također, ističe se uloga odgojitelja u cjelokupnom procesu učenja stranog jezika te važnost motivirajućeg okruženja u kojem dijete boravi i didaktičkih materijala, kao što su slikovnice, radni listovi, mobilne aplikacije i pjesmice kojima ga se potiče na učenje i usvajanje jezika. Zadnje poglavlje govori o nastanku i razvoju „TPR metode“, o njezinim prednostima i nedostacima te o njezinom načinu primjene u suvremenom radu s djecom.

2. JEZIK I JEZIČNO - GOVORNI RAZVOJ DJETETA

„Jezik je bogat, složen i prilagodljiv sustav – to je način kombiniranja glasova, riječi, znakova i rečenica u svrhu iskazivanja naših misli i razumijevanja drugih ljudi. Jezik predstavlja način na koji se mi, kao ljudi, socijaliziramo i učimo“. (Apel, Masterson i Posokhova, 2004:14). No, sposobnost učenja i razumijevanja jezika zahtjevan je proces. Jezik sadrži pet sustava komunikacije od kojih su svi podjednako važni. Oni obuhvaćaju glasove, značenje, poredak, oblik riječi i upotrebu jezika. Ovih pet sustava zajedno čine strukturu koju je potrebno pratiti u procesu komunikacije kako bi jedni drugima bili razumljivi.

Temelje komunikacije za život djeteta usvaja već u prvih šest godina života. S jačanjem njegovih jezičnih vještina, djeteta s većom lakoćom izražava vlastite emocije, dijeli i objašnjava svoje zamisli, zastupa vlastite interese, pomaže drugima, procjenjuje ono što čuje i čita. Ukratko jezik je most koji povezuje djeteta sa svakim segmentom njegova života (Apel, Masterson i Posokhova, 2004). „Prije uporabe riječi, djeteta plaćem i gestama prenosi određenu poruku. Nakon predjezične faze slijedi jezična faza djetetova razvoja. Na taj razvoj utječu različiti čimbenici – genetske predispozicije, kognitivne sposobnosti, okolina, djetetova samoaktivnost“ (Šego, 2009:121). Prema Apel, Masterson i Posokhova (2004) u prvoj godini djetetova života gradi se temelj za potpuno usvajanje jezika u daljnjoj budućnosti. Djeteta će u tom razdoblju shvatiti pojam komunikacije, naučit će izražavati vlastite potrebe, kontrolirati usta te pritom oblikovati glasove jezika. U toj najranijoj fazi govorno-jezičnog razvoja djetetov potencijal je beskrajan. Čimbenik koji u najvećoj mjeri utječe na djetetov govorno-jezični razvoj su upravo ljudi koji ga svakodnevno okružuju. Važno je napomenuti kako se jezik razvija, a ne poučava. Proces usvajanja jezika vrlo je složen i izazovan, no istovremeno nagrađujući. Omogućuje da pomognemo djetetu razviti jednu od najvažnijih sposobnosti, a to je sposobnost korištenja jezikom. Kroz svladavanje jezika važno je da se djeteta razvija kognitivno, fizički i društveno te da istovremeno razvije pozitivan stav prema učenju.

Majdenić, Trtanj i Živković Zebec (2019:13) napominju kako „Svako djeteta ima svoj tempo razvoja i djeca se uvelike međusobno razlikuju u brzini kojom uče nove riječi. Individualnim razlikama djece u leksičkoj kompetenciji osim kognitivnih razvojnih čimbenika pridonose i brojni drugi – djevojčice usvajaju veći broj riječi nego dječaci iste

dobi, djeca obrazovanih roditelja usvajaju više riječi od djece roditelja niže naobrazbe, prvorodeno dijete uspješnije je u usvajanju riječi od kasnije rođene djece.“ Incidencija korištenja nove riječi i ovladavanje njome međusobno su povezani. Što se češće u djetetovom okruženju koristi pojedina riječ, mogućnost da će je lakše usvojiti puno je veća. Stoga, koliko je dijete izloženo novim riječima toliko ovisi o njegovom usvajanju istih (Majdenić, Trtanj i Živković Zebec, 2019).

Andrešić i sur. (2010) dijele govorno-jezični razvoj djeteta u razdoblju od rođenja do šeste godine života u devet faza (Tablica 1).

Tablica 1. Kalendar jezično - govornog razvoja (Andrešić i sur., 2010:11-17)

0 – 3mj.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Svoja raspoloženja izražava glasanjem, smijanjem i plakanjem</i> • <i>Sluša glasove i druge zvukove</i>
3 –9 mj.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Igra se govornim organima, stvara mnoštvo glasova</i> • <i>Odgovara smijehom na ugodne glasove, plače na ljutite i neugodne</i> • <i>Imitira glasove odraslih nakon 6 mj.</i> • <i>Javlja se slogovanje, npr. mamama, bababa</i>
9 – 15 mj.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Razumije geste, izraz lica i promjene u tonu glasa</i> • <i>Razumije jednostavne upute i izvršava ih</i> • <i>Javlja se prva riječ sa značenjem</i> • <i>Imitira nove zvukove i radnje</i> • <i>Gestom, pokazivanjem ili vokalizacijom pokazuje što želi</i>
15 – 18 mj.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Govori od 5 do 20 riječi, riječi su uglavnom imenice</i> • <i>Ponavlja riječi i fraze kao „daj piti“, „tata pa-pa“</i> • <i>Odgovara na pitanja „što je to“</i> • <i>Traži što želi vokalizacijom, pokazivanjem ili dodirivanjem</i>
18 mj. – 2 god.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koristi oko 50 prepoznatljivih riječi</i> • <i>Zna pokazivati i imenovati svakodnevne stvari</i> • <i>Oponaša zvukove životinja ili ih imenuje</i> • <i>Ponavlja riječi koje čuje</i> • <i>Počinje koristiti glagole, pridjeve i zamjenice</i> • <i>Na postavljena pitanja odgovara adekvatno s „da“ ili „ne“</i>
	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Imenuje stvari svakodnevne upotrebe</i>

2 – 3 god.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Dužina rečenice je 2 – 3 riječi</i> • <i>Postavlja jednostavna pitanja</i> • <i>Odgovara na pitanja tko, što, gdje</i> • <i>Počinje koristiti prošlo i buduće vrijeme</i>
3 – 4 god.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Koristi rečenicu od 3 – 4 riječi</i> • <i>Postavlja pitanja zašto, kada, što ako</i> • <i>Koristi zamjenice</i> • <i>Povezano govori o stvarima koje su se dogodile</i> • <i>Zna svoje ime, godine i spol</i>
4 – 5 god.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Priča duge priče</i> • <i>Pita za značenje riječi</i> • <i>Mehanički broji do 10, s pokazivanjem do 5</i> • <i>Koristi rečenicu od 4 – 6 riječi</i> • <i>Imenuje krug i trokut</i>
5 – 6 god.	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Izgovor svih glasova je pravilan</i> • <i>Koristi složene rečenice sa svim vrstama riječi gramatički pravilno</i> • <i>Prepoznaje i imenuje brojke i slova</i>

2.1. Odnos materinskog i stranog jezika

Prema Berk (2015) istraživanja ukazuju na to da su djeca koja usvajaju dva jezika u ranom djetinjstvu kognitivno naprednija iz razloga jer razvijaju više neuralnih veza u jezičnom području lijeve polutke mozga. Također takva djeca lakše prepoznaju gramatičke pogreške i pogreške u značenju (metalingvistička svijest), ostvaruju puno bolje rezultate na testovima selektivne pažnje, stvaranja pojmova i kognitivne fleksibilnosti.

Berk (2015) navodi kako djeca postaju dvojezična na dva načina, da materinski i strani jezik usvajaju istodobno u ranom djetinjstvu ili da strani jezik uče nakon što svladaju materinji jezik. Djeca koja su od dojenačke dobi izložena dvama jezicima, kasnije nemaju specifičnih problema u jezičnom razvoju. Jezične sustave odvajaju od početka, diferencirajući njihove glasove te oba jezika usvajaju prema uobičajenom redosljedu. Dok s druge strane djeci, koja u školskoj dobi počinju usvajati drugi jezik,

najčešće je potreban period od pet do sedam godina za savladavanje i dostizanje verbalne kompetencije njihovih vršnjaka koji su izvorni govornici (Berk, 2015).

Ponekad se kod djece u govoru pojavljuje tzv. „zamjena koda“ između dva jezika. Djeca stvaraju pojam u jeziku koji obuhvaća riječi iz drugog jezika, pritom ne remeteći gramatiku ni u jednom ni u drugom jeziku. Do zamjene koda dolazi jer djetetu nedostaje riječ kako bi se izrazilo na jednom jeziku te tako uzima riječ iz drugog jezika. No, najčešći razlog zbog kojeg dolazi do te situacije je kada dvojezični roditelji zamjene kod kako bi istaknuli društveni identitet, a dijete prati primjer roditelja (Berk, 2015).

Razgovor nisu samo riječi, već zajedno s njima i sve što ih prati; situacija, pokret i mimika. Nije poželjno upotrebljavati riječi ili izraze koji su djeci nepoznati ili iz konteksta teže shvatljivi. Važno je da odgojitelj kontrolira, prilagodi i pojednostavi vlastiti vokabular pri samim djetetovim počecima usvajanja stranog jezika. Neovisno o znanju jezika, potrebno je djeci približiti jezik na način koji je njima razumljiv, jer djeca usvajaju ono što ih interesira te što im je blisko. Kramer (2001) ističe kako je prilikom rada s djecom poželjno što učestalije koristiti strani jezik, no u onoj mjeri koliko nam djetetovo prethodno znanje to dopušta. Pri tome se mogu koristiti i internacionalizmi (riječi koje zvuče jednako ili slično na hrvatskom i stranom jeziku).

Kroz nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje provodi se osam kompetencija za cjeloživotno učenje. Ovdje će se spomenuti dvije kompetencije, a to su komunikacija na materinskom i komunikacija na stranom jeziku.

1. Komunikacija na materinskom jeziku

„U ranoj i predškolskoj dobi komunikacija na materinskom jeziku osnažuje se osposobljavanjem djeteta za pravilno usmeno izražavanje i bilježenje vlastitih misli, osjećaja, doživljaja i iskustava u različitim, za njega svrhovitim i smislenim aktivnostima.“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014:27). Također, ona obuhvaća i osvještavanje djeteta o težnji primjene jezika na društveno odgovoran način te o značaju jezika na ostale. Kako bi se prethodno navedena kompetencija u potpunosti razvijala nužno je poticati jezično okruženje te socijalne interakcije među djecom i odraslima.

2. Komunikacija na stranom jeziku

„Dijete rane i predškolske dobi strani jezik uči u poticajnome jezičnom kontekstu, u igri i drugim za njega svrhovitim aktivnostima... Poučavanje stranoga jezika ne provodi se posebno oblikovanim metodičkim postupcima, nego je strani jezik utkan u svakidašnje odgojno-obrazovne aktivnosti vrtića.“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014:28). Razvijanju kompetencije na stranim jezicima svakako doprinosi stvaranje međukulturnog shvaćanja i poticanje komunikacije djece sa subjektima unutar vrtića te izvan njega.

3. IGRA

Sam pojam igre teško je odrediti, tvrde Majdenić, Trtanj i Živković Zebec (2019), no znanstvenici se slažu da je ovaj pojam važan dio života i jedno od obilježja naše vrste. Tijekom povijesti mnogo znanstvenika ističe nezamjenjivu ulogu igre u razvoju ljudske ličnosti. Prema Rajić i Petrović-Sočo (2015:605) igra se definira kao „složena, multifunkcionalna, spontana i samomotivirajuća aktivnost koja proizlazi iz unutrašnje djetetove potrebe i kao takva najviše odgovara naravi i zakonitostima njegova razvoja.“ Upravo iz razloga što se dijete tijekom igre osjeća ugodno i zaštićeno, ono će igru samostalno organizirati i poticati. Majdenić, Trtanj i Živković Zebec (2019) navode kako se samo preko dječje igre mogu zadovoljiti razvojne potrebe, jer je igra dinamičan, interaktivan, spoznajni i maštovit proces. Igra je posebice važna u ranom djetinjstvu, no ljudi svih dobi igraju se na različite načine.

Još kroz povijest su stari grčki filozofi Platon i Kvintilijan uvidjeli važnost igre u obrazovanju pojedinca i naglašavali njezin utjecaj na razvoj ljudske ličnosti, ističu Majdenić, Trtanj i Živković Zebec (2019). Češki pedagog Komensky je zagovarao kombiniranje obrazovnih materijala i igre kako bi djeci sadržaj bio zanimljiviji. Između ostalog Komensky ističe kako je igra učinkovit oblik obrazovnog rada jer motivira djecu, izaziva pažnju te se dijete pomoću igre upoznaje sa životom. U prošlosti se igru gledalo kao dodatnu motivacijsku aktivnost kojom je započinjao ili završavao sat, no danas ona ima puno važniju ulogu, pogotovo u ranom učenju. Igra kod djece pobuđuje znatiželju i natjecateljski duh, a pozitivna i opuštajuća atmosfera tijekom igre rezultira nesvjesnim i lakšim usvajanjem stranog jezika jer „Igra nema ciljeve kojima služi, ona svoje ciljeve i svoj smisao ima u samoj sebi. Igra nije radi nekog budućeg blaženstva, ona je u sebi već 'sreća'.“ (Duran, 2003:16). Važno je djetetu ponuditi aktivnosti koje su produktivne, edukativne i stimulativne i koje će ga zaokupiti na jedinstven i učinkovit način. Kao što dijete raste, paralelno s njim rastu i igre. Svaka igra ima određeni cilj koji se kroz nju ostvaruje. Naravno, odgojitelj kao koordinator igre treba imati stalnu kontrolu i biti spreman na potencijalne teškoće koje se mogu stvoriti tijekom igre, kao što su svađa, varanje, nezainteresiranost, različite emocionalne reakcije ili neprihvatanje poraza.

3.1. Vrste i funkcije igre

Prema Duran (2003), najčešća kategorizacija igara u literaturi prikazuje se prema Jean Piagetovu konceptu razvojnih faza djetetova razvoja, a dijeli se na tri kategorije:

- a) Funkcionalne igre
- b) Simboličke igre
- c) Igre pravila

a) Funkcionalne igre

Funkcionalna igra (Slika 1.) se obično određuje kao „igra novim funkcijama koje u djeteta sazrijevaju – motoričkim, osjetnim, perceptivnim. S jedne strane dijete ispituje svoje funkcije, a s druge osobitosti objekata.“ (Duran, 2003:16). Piaget tvrdi da se funkcionalna igra razvija u kontaktu djeteta s fizičkom okolinom, jednako kao i senzomotorička inteligencija, te ju određuje upravo rana socijalna interakcija. Funkcionalna igra započinje već u dojenačkoj dobi. Dijete pritom koristi svoje tijelo, ponavljajući jednostavne mišićne radnje, što može i ne mora uključivati predmete. Kroz skakanje, puzanje, provlačenje, guranje ili bacanje nekog predmeta dijete istražuje i upoznaje svijet oko sebe i svoje tijelo.

Slika 1. „Funkcionalna igra. Dijete ispituje osobitosti objekta.“
(Duran, 2003:17)

b) Simboličke igre

S dvije godine dijete polako počinje zamjećivati vlastito okruženje, a pomoću mašte predmeti oko njega dobivaju neko drugo obilježje. Simbolička igra (Slika 2.) je ponajviše prisutna do šeste godine života. U toj fazi dijete pokušava doživjeti perspektivu odraslih te tako preuzima razne uloge (policajca, kuhara, vatrogasca, mame ili junaka iz crtića ili filmova...). Kroz takav način igre dijete se poistovjećuje s drugima, razvija emocionalna iskustva, vlastite socijalne vještine i osjećaj važnosti.

„Igra uloga je aktivnost u kojoj dijete, motivirano željom – živjeti društveni život s odraslim članovima društva; prvo, uzima ulogu odraslog; drugo, stvara igrovnu situaciju putem prijenosa značenja s jednog predmeta na drugi; treće, uvjetno prikazuje djelatnost odraslih, modelirajući motive, ciljeve i norme odraslih“ (Elkonin prema Duran, 2003:19).

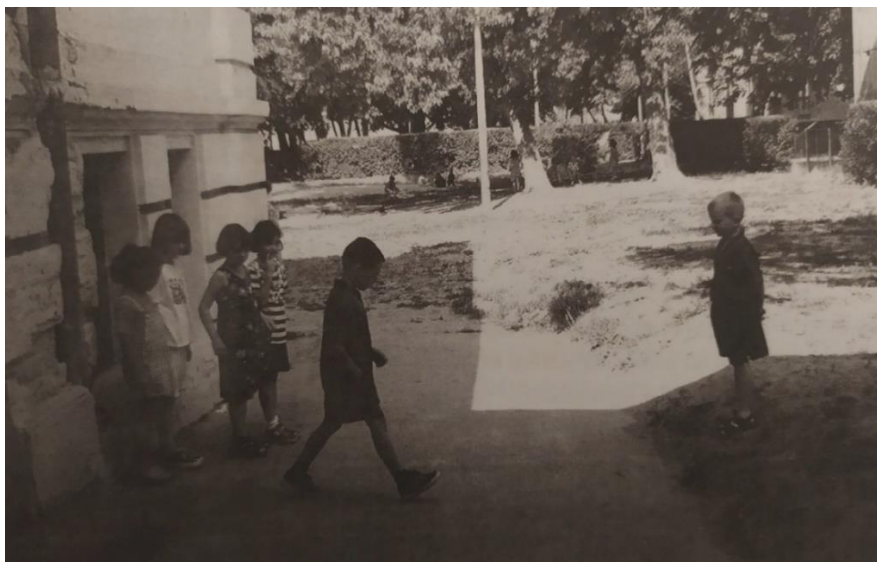
Slika 2. „Simbolička igra. Dječak ima ulogu liječnika, a djevojčica ulogu majke koja je donijela dijete na pregled.“

(Duran, 2003:19)

c) Igre pravila

„Igre s pravilima su igre sa senzomotoričkim kombinacijama (trke, špekulanje, loptanje, itd.) ili intelektualnim kombinacijama (karte, šah, itd.) u kojima se pojedinci natječu (inače bi pravila bila beskorisna) i koje su regulirane ili kodeksom koji je preuzet od starijih generacija ili privremenim sporazumom“ (Piaget prema Duran, 2003:20). Pomoću igre s pravilima dijete uči na koji se način nositi s uspjehom i neuspjehom te kako je u životu neophodno poštivati pravila. Neke od igre s pravilima koje postaju sve privlačnije djeci oko pete godine života su: „Memory“, „Čovječe ne ljuti se“, graničar, skrivač, „Crni Petar“.

Duran (2003) pojašnjava kako ovu vrste igre dijete nalazi u gotovom obliku, savladava ju kao dio kulture te istovremeno stvara nove, a ona s njime ostaje kroz cijeli život. Piaget smatra kako u svim vrstama igre; funkcionalne, simboličke i igre s pravilima (Slika 3.) dominira asimilacija. Također, prema Piagetu, igre s pravilima usko su povezane s djetetovim moralnim razvojem, zbog njihovih pravila, kodeksa časti, grupne discipline i fair play igre. S druge strane, Ivić (prema Duran, 2003) vjeruje kako su igre s pravilima jedna vrsta interakcije među djecom i odraslima i predstavljaju regulacijski mehanizam društvenih odnosa. Taj mehanizam ima funkciju društvene integracije (prihvatanje pravila, samokontrola) i društvene diferencijacije (individualizacija).

Slika 3. „Igra s pravilima: Bako, bako kol'ko ima sati?
(„Tri konjska naprijed“, bio je odgovor dječaka, u ulozi bake.)“
(Duran, 2003:19)

3.2. Utjecaj igre na djetetov razvoj

Kako ističe Goldberg (2003), u prvih pet godina života kod djeteta se razvija skoro 90% mozga pa se to razdoblje smatra jako bitnim za učenje. Kako bi u cijelosti ostvario vlastiti potencijal, dijete mora biti u doticaju s kvalitetnim okruženjem i raznovrsnim svakodnevnim aktivnostima, uključujući učenje kroz igru. Šego (2009:131) ističe kako je učenje kroz igru „Prirodna čovjekova aktivnost određena pravilima, simbolična je i transformativna, voljno je i intrinzično motivirana, potiče divergentno mišljenje te pruža zadovoljstvo. Pomaže djetetu osmisliti svoj svijet. Utječe na razvoj percepcije, intelekta, pamćenja, emocija, volje i osobnosti djeteta.“ Također, potiče maštu djeteta i utječe na razvoj komunikacije. Igra ima značajnu ulogu jer utječe na djetetov emocionalni, psihofizički i socijalni razvoj. Igra i učenje se sjedinjuju u jedno, pa služe kao oblik i sredstvo odgajanja. Putem igre dijete usvaja različite pojmove, norme ponašanja, upoznaje svijet, stječe nova iskustva, razvija svoje intelektualne i komunikacijske vještine, apstraktno mišljenje i logičko zaključivanje. Također, kroz igru s svojim vršnjacima dijete se razvija emocionalno, a kroz konflikte i njihovo rješavanje razvija socijalne sposobnosti.

Vrhovac i sur. (2019:396) navode kako je „Igra jedna od najvažnijih djetetovih aktivnosti kojom se razvijaju brojne sposobnosti, vještine i stavovi. Važan je čimbenik u razvoju i sazrijevanju djeteta i sredstvo kojim učenik asimilira stvarnost i razvija se u kognitivnom, motoričko-senzornom, psiho-motoričkom i društveno-afektivnom smislu.“ Armstrong (2008:84) pak ističe da je „dječja igra jedini i najbolji put s pomoću kojega se mogu zadovoljiti razvojne potrebe. To je dinamičan, stalno mijenjajući proces koji je multisenzoran, interaktivan, stvaralački i maštovit.“

4. TEORIJE UČENJA JEZIČNOG RAZVOJA

Najsnažniji sustav kognitivnog razvoja, kako navodi Crkvenčić (2018), je učenje. Kroz povijest razni su znanstvenici pokušavali objasniti koncept učenja različitim teorijama kako bi odgovorili na pitanja: što se događa u odgojno-obrazovnom procesu, zašto i na koji način?

„Tijekom prve polovine 20. stoljeća istraživanja jezičnog razvoja identificirala su prekretnice koje su primjenjive za svu djecu na svijetu: svi brbljaju u dobi od oko 6 mjeseci, kažu svoju prvu riječ oko prve godine, kombiniraju riječi oko kraja druge godine i imaju usvojen bogat rječnik i većinu gramatičkih konstrukcija u dobi od 4 do 5 godina.“ (Berk, 2015:358). To dovodi do zaključka da je ovakav proces definiran sazrijevanjem, no istodobno čini se da jezik nije urođen već naučen (djeca koja u djetinjstvu iz nekih razloga nisu bila izložena jeziku, ne razvijaju verbalnu komunikaciju). Zbog ove očigledne kontradiktornosti razvio je temelj za raspravu između bihevorista Skinnera i lingvиста Chomskog, navodi Berk (2015).

4.1. Bihevoristička teorija

„Prema bihevorističkoj teoriji (engl. behaviour – vladanje, ponašanje, način rada) jezik se usvaja stvaranjem asocijativnih veza između podražaja i odgovora na podražaj, a dijete usvaja jezične strukture oponašanjem govornih uzora, metodom pokušaja i pogrešaka.“ (Šego, 2009:123). Kako ističe Prebeg-Vilke (1991:16) „U američkoj je psihologiji od 1930 – ih godina dominirao behaviorizam. Jedan od principa te škole bio je da sve što se proučava mora biti dostupno promatranju, mora se moći dokazati. U metodama te psihologije nema mjesta ni za intuiciju ni za introspekciju.“. Prema Crkvenčić (2018), bihevorizam određuje učenje kao odnos između podražaja i reakcije. Odvija se na način da određeno davanje poticaja rezultira reakcijom. Poticaj može biti u obliku postavljanja pitanja, pokazivanja slike, videozapisa ili pojašnjavanja pravila. Bihevoristička teorija učenja proučava na koji se način ponašanje pojedinca, te ostali vanjski čimbenici kao podražaji, odražavaju na učenje. Proces prati učenje kroz djetetove reakcije do faze naučenog tj. postepene automatizacije reakcije, a učenje se definira kao kondicioniranje tj. uvjetovanje. Tijekom 60-ih godina bihevorizam se kod učenja stranog jezika postiže audiolingvalnom i audiovizualnom metodom (Crkvenčić, 2018).

„Biheviroist B. F. Skinner (1957) je ponudio objašnjenje da se jezik, kao i sva ostala ponašanja, usvaja *operantnim uvjetovanjem*. Malo dijete proizvede glasove, a roditelji osmjesima, zagrljajima i riječima potkrepljuju one koji najviše sličie riječima.“ (Berk, 2015:359). Neki biheviroisti vjeruju da se djeca, kada usvajaju složene izjave, kao što su cijele fraze i rečenice, oslanjaju na *imitaciju* (Moerk prema Berk, 2015). Potkrepljenje i imitacija se mogu kombinirati te se na taj način stimulira jezik. No, unatoč činjenici da pogoduju razvoju jezika, ipak manji dio modernih istraživača podupire ovu vrstu učenja. Bihevirozizam teže objašnjava brzinu kojom djeca napreduju u jeziku i tendenciju pojavljivanja novih pojmova utemeljenih na pravilima. Pošto ova teorija učenja nije uspjela objasniti cjelokupan proces učenja, proučavanje se usmjerilo na istraživanje kognicije (Crkvenčić, 2018).

4.2. Kognitivistička teorija

Kako navodi Šego (2009:124), „Prema kognitivističkoj teoriji (lat. *cognoscere* – spoznati), mnogi su jezični oblici povezani s kognitivnim sposobnostima. Kognitivisti tvrde da je razvijeno mišljenje nužan preduvjet za uspješan jezični razvoj.“ No, kognitivizam za razliku od bihevirozizma stavlja naglasak na sustav obrađivanja informacija u mozgu i rješavanja problema. Proces u kojem se informacije organiziraju aktivno i svjesno (Crkvenčić, 2018). Također, kognitivizam gleda na učenje kao aktivno razvijanje kognitivnih struktura, dijete nije pasivni akter, već subjekt kontrole u procesu učenja koje ima ulogu organizirati i analizirati informacije. Također pokušavaju se objasniti kognitivni procesi i njihove strukture jer se učenje promatra kao obrađivanje informacija, pamćenja i percepcija u kojem je naglašeno postojeće znanje. No, putem ove teorije se ne može u potpunosti dokazati jezično procesuiranje. Jezično shvaćanje i uporaba jezika ne moraju nužno biti ishod semantičke koncepcije na kognitivnoj ljestvici djetetova razvoja. Međutim, prikazana teorija korisna je za pojasniti način na koji dijete usvaja gramatiku i složene jezične strukture. (Šego, 2009).

4.3. Nativistička teorija

„Lingvist Noam Chomsky (1957) je ponudio *nativističko* objašnjenje, koje na jezik gleda kao na jedinstveno postignuće čovjeka, koje je urezano u strukturu mozga. On je prvi uvjerio znanstvenu zajednicu da – suprotno biheviorističkom gledištu – djeci pripada velik dio odgovornosti za učenje jezika.“ (Berk, 2015:359). Chomsky se fokusirao na gramatiku, smatrajući da su načela sintaktičke organizacije previše zahtjevna da bi ih dijete moglo izravno usvajati, tvrdeći kako i djeca i odrasli s lakoćom stvaraju beskonačan broj rečenica, uključujući i one koje dosad nisu nikad čuli ili govorili. Prema Prebeg-Vilke (1991), Chomsky ističe kako je jezik srodan samo ljudima te da jedino ljudi imaju razvijen sustav komuniciranja koji uključuje karakteristike prirodnog jezika. „Chomsky je pretpostavio da su sva djeca prirodno opremljena **sredstvom za usvajanje jezika (LAD**, od engl. *language acquisition device*, nap. prev.) – sustavom koji im omogućuje da, kad usvoje dovoljan rječnik, mogu kombinirati riječi u gramatički konzistentne, nove izraze te da razumiju značenja rečenica koje čuju... Prema Chomskom (1976, 1997), u LAD-u se nalazi **univerzalna gramatika**, urođeno skladište pravila koja se primjenjuju u svim ljudskim jezicima.“ (Berk, 2015:359). Djeca upotrebljavaju ovo znanje kako bi dešifrirala gramatičke skupine i odnose u trenutku kad su izložena bilo kojem jeziku. Pošto je LAD osmišljen da procesuiraj jezik, djeca jezičnu strukturu svladavaju spontano, čak i kada su minimalno izložena jeziku. Iz tog razloga, koji se u potpunosti protivi biheviorističkom stajalištu, nativisti smatraju kako je za jezični razvoj nepotrebno namjerno podučavanje od strane roditelja, već se treba osloniti na LAD sustav, koji će omogućiti lako i brzo usvajanje jezika, unatoč svojoj složenosti. Prema Berk (2015) najveći značaj na suvremena shvaćanja jezičnog razvoja ima upravo teorija Chomskog. No unatoč tome što je njegova teorija o biološkoj sposobnosti usvajanja jezika u svijetu široko prihvaćena, u pitanje je dovedeno njegovo shvaćanje razvoja. Chomsky nije uspio u potpunosti razviti teoriju usvajanja jezika, no fokusirao je pažnju na dijete i na cjelokupni koncept usvajanja materinskog jezika te tako skrenuo pozornost na prirodu problema (Prebeg-Vilke, 1991). Prethodno spomenute teorije donekle su ispravne, no imaju i nedostatke. Niti jedna od njih ne pruža cjelokupnu sliku jezično – govornog razvoja djeteta, tvrdi (Šego, 2009), a pošto je proces usvajanja jezika vrlo složen, nužno je proučavati ga s različitih gledišta.

5. ULOGA ODGAJATELJA U PROCESU UČENJA

Kako navodi Silić (2007), odgajatelj ima zadaću stvaranja poticajnog okruženja. Zadužen je za kreiranje raznih aktivnosti, praktičnih zadataka i igara koje će biti prikladne djetetovim sposobnostima i afinitetima. Također nužno je da kroz pomno i neprestano opažanje dječje igre, detektira djetetove stvarne potrebe i želje. Odgajatelj mora znati pružiti kvalitetan odgovor na djetetovo postavljeno pitanje te konstanto pronalaziti i osmišljavati nove poticaje u cilju proširivanja dječjih interesa za pojedina područja. Na temelju istraživanja vlastitog okruženja, dijete razvija hipoteze koje zatim istražuje, nadograđuje i izmjenjuje te ubrzo stvara mišljenje i iskustvo o svijetu, pa tako i o govoru. Svakako, potrebno je spomenuti načelo „slobodnog izbora“, a koje se tiče djetetova odabira aktivnosti, njeno trajanje, vrijeme, mjesto te odabir suigrača. Šego (2009) ističe kako je djetetov potencijal beskonačan, a odgojitelj ima ulogu da taj potencijal prepozna, oslobodi i iskoristi plodotvorno na najbolji mogući način.

„Osim zahtjeva za osiguravanjem i podržavanjem okoline bogate raznovrsnim materijalima odgajatelji su modeli djeci, jer njihovi stavovi, običaji i načini rada izravno utječu na djecu, na njihovo ponašanje, stavove i načine djelovanja.“ (Silić 2007:31). Odgajatelji svojim modelom ponašanja, kreiraju pozitivnu ili negativnu atmosferu za učenje. Djetetu omogućuju emocionalnu potporu kako bi izgradila samopoštovanje i pozitivnu sliku o sebi. Silić ističe (2007:35) kako „Svako je dijete posebno, jedinstveno i neponovljivo na svoj način. Kao takvo ga moramo prihvatiti te omogućiti uvjete za optimalan razvoj njegovih sposobnosti.“ Neka su djeca mirnija i povučenija, dok su druga otvorenija i komunikativnija, konstantno postavljaju pitanja u želji da razgovaraju s odgajateljem i ostalom djecom te često preuzimaju ulogu vođe u aktivnostima. Slijedom toga, odgajateljeva uloga ovdje je spremnost da odgovori na potrebe jednog i drugog djeteta. Takve specifičnosti je važno pravovremeno prepoznati, poštivati i jačati te pronaći adekvatan način komuniciranja na stranom jeziku. Između ostalog odgajatelj treba biti kvalitetan stručnjak koji vrsno primjenjuje i materinji i strani jezik u komunikaciji s djecom. Mora dobro poznavati dijete i biti upućen u specifičnosti njegova razvoja te kompetentan da osmisli okruženje koje će poticati komunikaciju na stranom jeziku, navodi Silić (2007).

5.1. Motivacija i poticajno okruženje

„Dijete najviše i najbolje uči na prirodan način, rukovodeći se spontanom znatiželjom, istražujući svoje fizičko okruženje i igrajući se. Odrasli i druga djeca u tome mu procesu pružaju model, pomoć i podršku, te mu postavljaju nove izazove, jer dijete rane dobi uči onda kad ga poticaji iz okruženja osobno izazivaju na učenje i povezivanje s drugima“ (Silić, 2007:3).

Kramer (2001) navodi da se putem igre u odgojno-obrazovnom procesu nastoji postići okruženje koje opušta i motivira djecu na daljnji rad, stoga je važno da se učenje stranog jezika djeci ponudi na što interesantniji i zabavniji način. Motivacija kod djece brzo nestaje ako je ponuđeni zadatak prejednostavan ili pretežak stoga treba pomno odabrati težinu novog zadatka. Putem igre može se ubaciti novi vokabular, istovremeno je bitno pratiti potrebe djece te se prilagođavati njihovom tempu učenja. Prilikom grupnog ponavljanja, odnosno interakcije između odgojitelja i cijele grupe, nastoji se izbjeći prazni hod kvalitetno osmišljenim i pripremljenim vizualnim i slušnim predstavljanjem (Kramer, 2001). Kada odgojitelj utvrdi da je dio djece usvojio novo gradivo, tada započinje s individualnim pojedinačnim obraćanjem svakom djetetu. Prilikom individualnog obraćanja djeci, odgojitelj se prvotno obraća djeci za koje pretpostavlja da su već usvojila novi jezični materijal, te od njih očekuje samostalne odgovore. U takvim situacijama potrebno je obraćati se nepredvidljivim redoslijedom, s različitim varijantama pitanja, kako bi se izbjegao pad interesa kod djece. Kada odgojitelj primijeti da su djeca izgubila koncentraciju, važno je da promijeni tijek radnje te se kasnije vrati na prethodna pitanja. Ako djeca ne razumiju neka od postavljenih pitanja, na odgojitelju je da pojednostavi pitanje te se posluži lutkom, pokretom ili slikom kako bi im dodatno objasnio, umjesto da prevodi. Također, važno je nastojati uključiti svu djecu u igru, no ako netko od djece odbija sudjelovati te ignorira igru i grupu, nema potrebe za inzistiranjem niti davanjem negativnih komentara. (Kramer, 2001).

Djeca vole ponavljati aktivnosti, što je vrlo korisno, jer im ono pomaže da postignu određeno znanje i umijeće. Važno je djetetu omogućiti slobodu samostalnog biranja igre. Takvim načinom fleksibilnosti djetetu se omogućuje da kontrolira vlastito učenje te da se osjeća ugodno neovisno o svojim sposobnostima. Kako bi se stvorio

pozitivan stav prema učenju, potrebno je stvoriti atmosferu ispunjenu sigurnošću i ljubavlju, jer upravo takav ugođaj djetetu otvara vrata ka pozitivnom učenju.

Montessori (prema Silić, 2007) naglašava kako je jedno od značajnih faktora odgojno – obrazovnog sustava „pripremljeno okruženje“ dok se u Reggio pedagogiji struktura prostornog okruženja zbog svoje važnosti smatra „trećim odgajateljem“. Istraživanja su pokazala kako kvalitetno osmišljen prostor odgojno – obrazovne ustanove značajno utječe na učestalost suradnje i razinu komunikacije između djece i drugih članova procesa. Malaguzzi (prema Silić, 2007) opisuje prostor kao vrstu akvarija koji reflektira razne vještine, ideje, kulture i vrijednosti onih koji se u njemu nalaze. Slunjski (2001:37) za prostor kaže da „prenosi mnoge poruke, od kojih je najznačajnija ona da je mjesto na kojem su odrasli osigurali kvalitetu učenja djece, time što su ga organizirali tako da prije svega pruža djeci osjećaj slobode i mogućnost ugodnog druženja, a svojom instruktivnom dimenzijom stalno potiče na nova istraživanja.“ Prostor osigurava susret, omogućuje nastanak novih prijateljstava, komunikaciju i potiče procesa učenja kod djece.

Silić (2007) naglašava kako odgojitelj prilikom učenja stranog jezika treba voditi računa o nekoliko važnih čimbenika. Potrebno je stvoriti okruženje koje je zabavno i djetetu blisko, osmisliti uvjete za komunikaciju na stranom jeziku koja se provodi kroz igru, stimulirati govorno stvaralaštvo te jačati djetetovu želju i potrebu za interakcijom na stranom jeziku, omogućiti vrijeme za igru, slušanje i razmjenu informacija na stranom jeziku, omogućiti razne jezične izvore prikladne djetetovom stupnju komunikacije i konstantno davati povratne informacije djetetu u vezi njegove komunikacije i uspješnosti učenja stranog jezika. U samim počecima usvajanja stranog jezika važno je stimulirati dječju želju za govorom (na materinjem i stranom jeziku) kako bi se dijete motiviralo u daljnjem radu i oslobodilo straha. Kod starije djece intenzivira se strah od pogreške, jer djeca postaju svjesnija vlastitih grešaka prilikom govora i gube spontanost. Stoga je bitno da odgojitelj ima pravilan pristup te da djetetu pruža osjećaj sigurnosti i uspješnosti u radu.

5.2. Ciljevi i zadaci kod usvajanja stranog jezika

„Cilj didaktike nastave stranih jezika je razvijanje sposobnosti komuniciranja i ovladavanje jezičnim vještinama na stranome jeziku“ (Crkvenčić, 2018:54). Prema Kramer (2001) ciljevi mogu biti raznovrsni te ih je važno na vrijeme utvrditi i ustanoviti

na koji način ih realizirati. Neki od njih mogu biti usvajanje izgovora, strukture, funkcije, vokabulara, razvijanje poželjnog ponašanja, kontrole jačine glasa, utvrđivanje i proširivanje naučenog. Također ciljevi se mogu grupirati na:

- Kratkoročni i dugoročni

Kratkoročni i dugoročni ciljevi međusobno su povezani. Ono što dijete usvoji u jednom satu, npr. vokabular o vrstama hrane, primjer je kratkoročnog cilja. Nakon dužeg perioda usvajanja stranog jezika dijete je sposobno služiti se pravilno vokabularom, gramatičkim pravilima, raznim izrazima, a to je smisao dugoročnog cilja. „Važno je postizati kratkoročne ciljeve i stalno imati na umu dugoročni cilj, a to je što prirodnija i svrsishodnija uporaba jezika, kojoj i nastavnik i polaznik teže kako bi nastavni sat stranog jezika imao svoj puni smisao.“ (Kramer, 2001:7).

- Obrazovni odgojni

Odgojni i obrazovni ciljevi usko su povezani te se međusobno isprepliću. Kroz različite aktivnosti djeca usvajaju navike timskog rada i suradnje, poštivanju tuđeg mišljenja, odgovornosti, samostalnosti, aktivnom slušanju i civiliziranom ponašanju u grupi. (Kramer, 2001).

- Komunikacijski jezični

Komunikacijski jezični ciljevi razvijaju se putem vještine govora, slušanja, čitanja i pisanja, a one obuhvaćaju razvijanje lingvističkih i pragmatičkih sposobnosti te poticanje sociokulturalne adaptacije.

6. MEĐUVRŠNJAČKA PODRŠKA

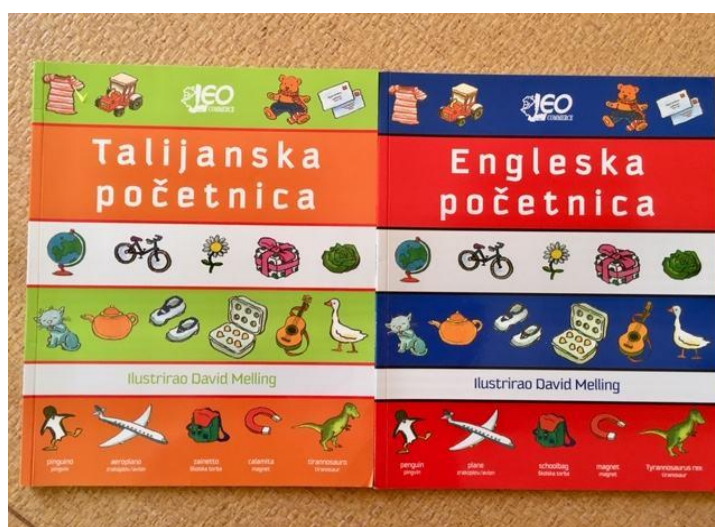
Dječji vrtić pruža djeci mogućnost igre i druženja s vršnjacima kroz njima blizak, prirodan i prihvatljiv način. Osim što dijete na taj način razvija vlastitu osobnost, igra s ostalom djecom utječe i na razvoj njegove komunikacije na stranom jeziku. Ključan faktor koji utječe na brzinu razvijanja komunikacije na stranom jeziku je međusobna dječja suradnja. Dok kod djece mlađe dobi značajnu ulogu imaju audio-vizualni sadržaji u kombinaciji s raznim pokretima. Djeca starije dobi često preuzimaju funkciju govornog modela u odnosu s mlađom djecom, jer na taj način dokazuju vlastite sposobnosti i s radošću prenose stečena znanja, dok mlađa djeca pokazuju potrebu da postanu vješti u izražavanju jednako kao djeca starije dobi. Kako navodi Silić (2007:66) „Upravo uz pomoć vršnjaka, odnosno u socijalnoj interakciji s drugom djecom različite dobi lakše se prebrođuju distance između aktualnoga i potencijalnoga razvoja.“ Djeca ostvaruju ravnopravniji odnos s vršnjacima i postižu zrelije oblike komunikacije. Udružuju se i nadopunjuju pri zajedničkom rješavanju zadataka i stvaraju taktike koje će ih dovesti do zajedničkog cilja. Na taj način, dijete ne uči samo kako doći do rješenja, već i spoznaje suradnju, uvažavanje, slušanje drugih te razvija vlastitu samostalnost (Silić, 2007).

Fučak i Vujičić (2012) prikazuju primjer međuvršnjačke podrške u vrtićkoj skupini na primjeru djevojčica i dječaka u dobi od tri i četiri godine koji se igraju lopticom-skočicom i izgovaraju brojalicu na talijanskom jeziku „Ambarabacci ci coco“. Djevojčica L. izgovara brojalicu: „*Ambarabacci ci coccò tre civette sul comò della figlia del dottore ambarabacci cici cocò*“. Istovremeno pokazuje prstom prema djevojčicama I. i E. U jednom trenutku djevojčica L. zastane jer ne zna nastaviti stihove, no ubrzo se brojalici priključuju dvojica dječaka I. i E. koji se nadovezuju s novim stihovima. „*Su e giu bella pallina sei rotonda sei piccina se ti lancio e conto a tre tu ritorni qui da me*“. (Gore i dolje, lijepa loptice, okrugla si, malena si, ako te bacim i brojim do tri, ti ćeš se meni vratiti.). Na to se uključuje djevojčica E. te glasno izgovara „*Uno, due, tre. Uno, due, tre!*“ (Jedan, dva, tri. Jedan, dva, tri!), zatim baca loptu visoko i pokušava je uhvatiti. Pošto nije znala cijelu brojalicu, djevojčica L. je izbacila pojedine dijelove i izvela ju na svoj način, no izgovarajući sve pravilno. Ovo se pokazalo kao dobar primjer međuvršnjačke podrške u kojoj pojedinci jezik znaju bolje, ali i kao primjer učenja stranog jezika kroz igru.

7. DIDAKTIČKI I EDUKATIVNI MATERIJALI PRI UČENJU STRANOG JEZIKA

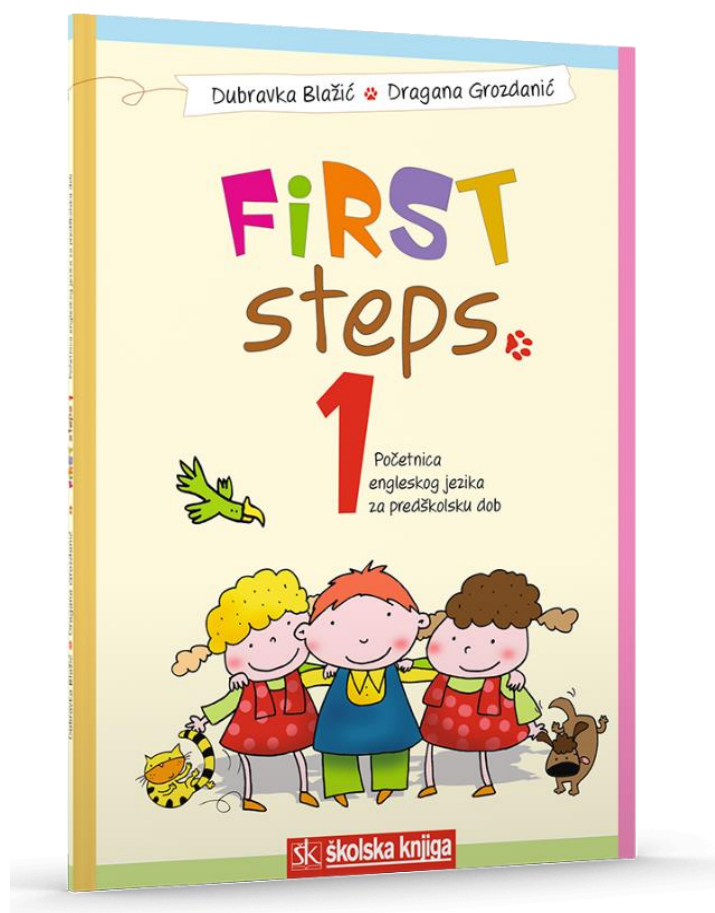
Prema Kramer (2001) jedan od preduvjeta uspješnog učenja i usvajanja stranog jezika je raznolikost didaktičkih materijala. Didaktički materijal uključuje razne tekstove, radne listove, kartice, lutke, bojice, prostor u kojem se odvija rad te multimedijske sadržaje. No, također uključuje ljudski pokret, mimiku i cjelokupan kontekst. Još u ranom djetinjstvu nužno je dijete izložiti što raznovrsnijim jezičnim aktivnostima i aktivno ga poticati na njih. Mi sami smo najveći uzor djetetu, stoga mi moramo uzeti knjigu u ruke i čitati pred djetetom. S djetetom treba razgovarati, pripovijedati mu, čitati mu priče, nuditi šarolik izbor knjiga, prelistavat slikovnice zajedno s njim i razgovarati o pročitanom, ohrabrivati ga u usmenom i pismenom izražavanju te slušati i znati ga čuti (Prebeg-Vilke,1991).

Slikovnice na stranim jezicima mogu poslužiti kao kvalitetan materijal pri usvajanju stranog jezika. Stoga su u nastavku prikazane dvije početnice na talijanskom i engleskom jeziku prilagođene predškolskom uzrastu. Obje početnice prikazuju različite pojmove i aktivnosti s kojima se dijete susreće tijekom dana, kao što su: jutarnje buđenje, izlazak u prirodu, trgovinu, na plažu, proslave rođendana, boje, životinje, brojevi, suprotnosti, dijelovi tijela i različita zanimanja. Ponuđeno je više od 400 riječi na talijanskom i engleskom jeziku, a pored njih se nalazi prijevod na hrvatskom jeziku.

Slika 4. „Talijanska i engleska početnica“
(Melling, 2011)

Također, osim slikovnica mogu se koristiti i radni listovi na stranim jezicima. Pomoću radnih listova dijete razvija komunikacijske i grafomotoričke vještine, lakše izražava vlastite emocije i misli na stranom jeziku, opisuje svoje neposredno okruženje te različite situacije u njemu. U nastavku je naveden primjer radnog lista na engleskom jeziku namijenjen djeci predškolske dobi pod nazivom **FIRST STEPS 1**. Komplet FIRST STEPS 1 sadrži: početnicu, radnu bilježnicu, priručnik za nastavnika, slikovne kartice i CD. Početnica je namijenjena djeci vrtićke dobi, a sastavljena je od 15 cjelina. Sadrži razne zadatke koji uključuju slušanje i pokazivanje, zaokruživanje i povezivanje, brojanje, razvrstavanje, bojanje prema navedenom predlošku, izrezivanje i lijepljenje te razvijanje logičkog razmišljanja nastavljajući logičan niz (Blažić, Grozdanić, 2011).

Slika 5. Početnica „FIRST STEPS 1“

(Blažić, Grozdanić, 2011, <https://shop.skolskaknjiga.hr/first-steps-683.html>)

No, u današnje doba isključivo tradicionalan način učenja teško je primjenjiv u radu s djecom prvenstveno iz razloga što su djeca svakodnevno izložena raznim multimedijским poticajima. Gotovo je nemoguće zamisliti obrazovanje bez uporabe novih tehnologija, što ne isključuje korištenje tradicionalnog načina poučavanja. Bitno je izmjenjivati multimedijске sadržaje s tradicionalnim pristupom kako bi učenje bilo što raznovrsnije, a tako i zanimljivije. Neprestani razvoj tehnologije djeci omogućuje puno veću funkcionalnost i brzinu prilikom učenja, a odgojiteljima donosi niz novih alata za korištenje kod poučavanja. Ponuda programa i online alata namijenjenih djeci vrlo je velika te je nužno pažljivo izabrati one koji će se koristiti u radu s djecom. Odgojiteljeva uloga ovdje je da jasno utvrdi koji je način poučavanja i u kojem trenutku primjereniji od drugog kako bi se što kvalitetnije i učinkovitije usvojio strani jezik (Vrhovac i sur., 2019).

„U ranoj i predškolskoj dobi digitalna kompetencija razvija se upoznavanjem djeteta s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom i mogućnostima njezine uporabe u različitim aktivnostima. Ona je u vrtiću važan resurs učenja djeteta, alatka dokumentiranja odgojno-obrazovnih aktivnosti i pomoć u osposobljavanju djeteta za samoevaluaciju vlastitih aktivnosti i procesa učenja“ (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014:28). Digitalna kompetencija se ostvaruje na način da se i djeci i odraslima omogućuje uporaba računala kroz aktivnosti planiranja i realiziranja odgojno-obrazovnoga procesa. Multimedijски sadržaji kao što su mobilne aplikacije i pjesmice mogu biti vrlo korisne u radu s djecom, što možemo vidjeti na primjerima prikazanim u nastavku.

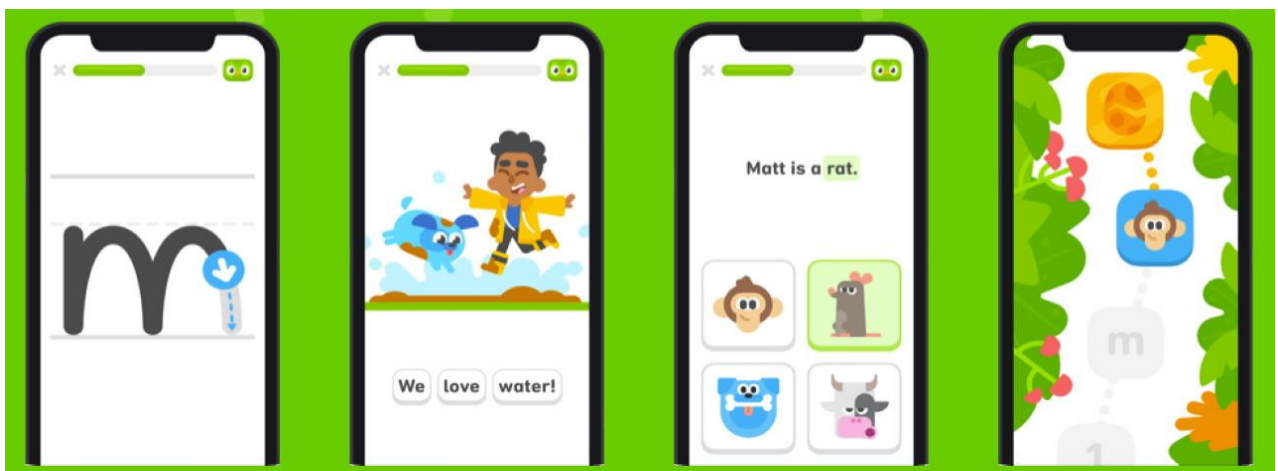
a) Mobilne aplikacije

Slika 6. „DUOLINGO ABC“

(Izvor: <https://apps.apple.com/us/app/duolingo-abc-learn-to-read/id1440502568>)

DUOLINGO ABC je besplatna edukativna aplikacija za djecu prvenstveno namijenjena za učenje stranog jezika, čitanja i pisanja kroz ponuđene edukacijsko-zabavne sadržaje. Trenutno je jedna od najpoznatijih svjetskih edukativnih aplikacija za djecu. Pogodna je za instalaciju na iOS mobitel ili tablet. Namijenjena je za djecu stariju od 3 godine te se može koristiti samostalno ili uz pratnju roditelja. Trenutno dostupni jezici za učenje su: engleski, francuski i španjolski, no planira se postepeno povećavanje broja ponuđenih jezika. Aplikacija je zaštićena od zlonamjernog sadržaja i neželjenih oglasa. Djeca putem aplikacije uče abecedu, izgovaranje različitih glasova, značenje riječi, prepoznavanje brojeva i više.

Slika 7. (Izvor: <https://apps.apple.com/us/app/duolingo-abc-learn-to-read/id1440502568>)

Slika 8. „GUS ON THE GO: ITALIAN FOR KIDS“

(Izvor: <https://www.gusonthe-go.com/gus-on-the-go-languages/gus-on-the-go-italian-for-kids/>)

GUS ON THE GO: ITALIAN FOR KIDS besplatna je aplikacija za djecu koja uključuje 28 jezika. Glavni lik je sova koja putuje po cijelom svijetu i istražuje nove jezike. Sadrži mnogo vokabularnih igara. Nudi pravilan izgovor riječi iz više različitih kategorija: životinje, hrana, prijevozna sredstva, odjeća i obuća, brojevi, boje, dijelovi tijela, oblici. Cjeline su zasnovane po klasičnim bajkama i pričama, kako bi djeca usvajala jezik i uživala u pričama istovremeno. Nudi više od 90 riječi za usvajanje talijanskog jezika. Aplikacija je dostupna na iOS i Android uređajima.

Slika 9. (Izvor: <https://www.gusonthe-go.com/gus-on-the-go-languages/gus-on-the-go-italian-for-kids/>)

b) Pjesme i brojalice

Silić (2007) navodi kako djeca uživaju u pjevanju, stvaranju i izgovaranju stihova, rima i brojalica te su upravo na taj način direktno vezana za konkretno učenje stranog jezika. Pjesme i brojalice koristan su alat za poučavanje stranog jezika kroz igru. One su djeci bliske, oslobađaju ih od straha i nelagode. Djeca pomoću njih prakticiraju izgovor raznih glasova, obogaćuju svoj rječnik, zapažaju jezičnu strukturu te jednostavnije uspostavljaju komunikaciju. Istodobno ovaj način poučavanja omogućuje djeci veliko zadovoljstvo zbog spajanja kretnje, slušanja melodije i ponavljanja njima poznatog sadržaja. Kroz igru s pjevanjem djeca uviđaju kako se i na stranom jeziku mogu zabavljati jednako kao i na materinskom. U tom trenutku pažnja nije usmjerena na pojedinca i njegove govorne sposobnosti, već na igru i zajedničko stvaralaštvo, što djetetu pruža još veće zadovoljstvo. Na taj se način dijete prepušta igri, pjevanju i nesvjesnom učenju stranog jezika (Silić, 2007). Kramer (2001) spominje kako je kod usvajanja novih pjesmica ili dijaloga, vrlo bitan pokret i mimika. Stoga što je djetetu igra zanimljivija, ono uči više i bolje. Kako navodi Silić (2007), istraživanja koja proučavaju učinak pjesma i brojalica na govorni razvoj djeteta, pokazuju kako su one iznimno pogodne za poučavanje materinskog i stranog jezika. Putem brojalica djeca se lakše izražavaju i koriste širi raspon riječi na materinskom odnosno stranom jeziku. Nadalje, prikladne su za vježbanje sluha jer prisutnost rime, ritma, onomatopeje i aliteracije pomaže pri fokusiranju na određene glasove. Na psihološki i socijalni razvoj djeteta jednako tako imaju utjecaj proza i poezija za djecu. Ward (1995, prema Silić, 2007) spominje nekoliko kriterija koji mogu utjecati na izbor pjesama:

- prikladnost s obzirom na sadržaj i dob djece
- prihvaćenost od djece
- jednostavnost glazbene strukture i primjerenost rječnika
- tonaliteti primjereni razvoju dječjega glasovnog aparata
- mogućnost korištenja mimike, glume i drugih primjerenih aktivnosti“ .

Odabrali smo nekoliko primjera dječjih pjesmica za učenje stranog jezika. Prve tri pjesmice su na engleskom jeziku (<https://www.slideshare.net/anasetoca/songs-and-rymes-julian-dakin>), od kojih je prva (Primjer 1.) prikladna za učenje brojeva i izraza, druga (Primjer 2.) za učenje djelova tijela, a treća (Primjer 3.) za učenje boja i izraza na engleskom jeziku. Sljedeće tri pjesme su na talijanskom jeziku

<http://www.pjesmicezadjecu.com/talijanske-pjesmice/fra-martino-campanaro.html>) i mogu se koristiti za učenje djelova tijela (Primjer 4.), učenje izraza uz kombinaciju pokreta (Primjer 5.) i učenje životinja i njihovog glasanja (Primjer 6.).

Primjer 1. **ONE, TWO, PUT ON YOUR SHOE**

*One, two
Put on your shoe.
Three four,
Shut the door.
Five, six,
Pick up sticks.
Seven, eight,
Eat off a plate.
Nine, ten,
Say it again.*

Primjer 2. - **HEAD AND SHOULDERS, KNEES AND TOES**

*Head and shoulders, knees and toes,
knees and toes,
Head and shoulders, knees and toes,
knees and toes,
And eyes, and ears, and mouth, and nose,
Head and shoulders, knees and toes,
knees and toes.*

Primjer 3. - **BLUE IS THE SEA**

*Blue is the sea,
Green is the grass,
White are the clouds,
As they slowly pass.
Black are the crows,
Brown the trees,*

*Red are the sails,
Of a ship in the breeze.*

Primjer 4. - **TESTA, SPALLE, GINOCCHIA E PIEDI**

Testa, spalle, ginocchia e piedi
ginocchia e piedi.
Testa, spalle, ginocchia e piedi,
ginocchia e piedi.
Ho due occhi, un naso, una bocca e due orecchie,
testa, spalle, ginocchia e piedi,
ginocchia e piedi.

Primjer 5. - **FRA' MARTINO CAMPANARO**

Fra' Martino campanaro
dormi tu, dormi tu?
Suona le campane,
suona le campane,
din don dan
din don dan.

Primjer 6. - **NELLA VECCHIA FATTORIA**

Nella vecchia fattoria,
ia-ia-o
Quante bestie ha zio Tobia,
ia-ia-o
C'e il cane (bau!) cane (bau!) ca-ca-cane, cane (bau!)
Quante bestie ha zio Tobia,
ia-ia-o

Nella vecchia fattoria,
ia-ia-o
Quante bestie ha zio Tobia,
ia-ia-o
E il gato (miao!) gato (miao!) ga-ga-gato, gato (miao!)
Quante bestie ha zio Tobia,
ia-ia-o

Nella vecchia fattoria,
ia-ia-o
Quante bestie ha zio Tobia,
ia-ia-o
E la muca (muu!) muca (muu!) mu-mu-muca, muca (muu!)
Quante bestie ha zio Tobia,
ia-ia-o

8. METODA POUČAVANJA POKRETOM – TPR METODA

Jedno od glavnih obilježja bića je pokret, tj. kretanje u prostoru. Za razvoj čovjeka u potpunosti presudni su motorički razvoj i savladavanje prostora. Jezik, govor, prostor i pokret usko su povezani. Dijete predškolske dobi ima potrebu za kretanjem i istraživanjem vlastite okoline. Ono je izuzetno radoznalo, aktivno, puno energije, neprestano se kreće, igra i istražuje i na taj način upoznaje svijet oko sebe. No, istovremeno dijete prati karakteristika kratkotrajne koncentracije na određenu aktivnost (Vrhovac i sur., 2019). Prema Vrhovac i sur. (2019) metoda TPR (engl. *Total Physical Response*) usklađuje jezik i pokret, a njezina svrha je razvijanje sposobnosti razumijevanja i stjecanje komunikacijske kompetencije kod učenja novog jezika. Razvio ju je James J. Asher šezdesetih godina prošlog stoljeća, a zasnovana je na prirodnom pristupu usvajanja jezika. Poučavanje stranog jezika temelji se na slušanju ciljnoga jezika i izvođenju odgovarajućih radnji, pokretom ili gestikulacijom (Vrhovac i sur., 2019). Kod takvog načina učenja međusobno se kombiniraju vizualna, auditivna i motorička komponenta dok se postupak poučavanja jezika prilagođava razvojnim karakteristikama djeteta potičući ga na aktivno sudjelovanje u cjelokupnom procesu. Dijete se vrlo lako prilagođava i prihvaća sudjelovanje u igrama u pokretu. Kombinacija pokreta i govora kod djece vrlo brzo pobuđuje zainteresiranost za ponuđenim jezičnim sadržajem te dijete to prihvaća kao nešto nenametljivo i sasvim prirodno. Učenje bez pritiska i dugoročno zapamćivanje i trenutačno razumijevanje stranog jezika samo su neke od prednosti poučavanja TPR metodom. Stoga se stručnjaci za savladavanje stranog jezika, tvrde Vrhovac i sur. (2019), slažu da je TPR metoda korisna za početničko učenje jezika, posebice s djecom mlađe dobi jer omogućuje razumljiv jezični unos, veću mogućnost zapamćivanja, povezuje govor s motoričkom aktivnošću i pruža djetetu mogućnost da progovori na stranom jeziku onda kada se ono osjeća spremnim za govor.

9. ZAKLJUČAK

Već pri samom rođenju djetete započinje svoj jezični razvoj. Djetetov jezik potrebno je oblikovati, a upravo mi odrasli smo primarni jezični uzor djetetu. Kod poučavanja djeteta drugom stranom jeziku moramo krenuti od djetetovih interesa, otkriti što djetete zanima te isto proširivati i stvarati nove interese. Putem igre djetete razvija razne komunikacijske vještine (slušanje, govor, pisanje i čitanje), no istovremeno razvija koncentraciju i koordinaciju te logičko razmišljanje. Važno je naglasiti kako igru treba u usporedbi s drugim formalnijim oblicima učenja tumačiti jednako važnom aktivnošću, pogotovo iz razloga što je rano učenje nužno provoditi kao „učenje kroz igru“, prilagođeno djetetovoj dobi i djetetovim razvojnim fazama. Također, nužno je osigurati poticajno jezično komunikacijsko okruženje svakom djetetu. Okolina ima vrlo snažan utjecaj na djetetov jezični razvoj stoga je poželjno da odgojno obrazovne ustanove ponude što bogatiji i raznovrsniji program uz pomoć kojeg će djetete bogatiti svoj rječnik i jezično izražavanje. Uloga odgojitelja veoma je bitna jer oni trebaju osmisliti kako učenje i uvježavanje stranog jezika učiniti zabavnim provodeći aktivnosti s djecom kao igru, a ne kao obavezu.

Da bismo od djeteta nešto očekivati i dobili, prvo to moramo dati. Moramo ući u djetetov svijet, začarobirati ga i tamo napraviti priču, vatromet i eksploziju emocija. U tom svijetu sve je moguće, jedino ako znamo kako ući unutra, a ući može svatko tko je dovoljno velik da bude opet mali (Kramer, 2001).

10. LITERATURA

1. Andrešić, D. i sur. (2010). *Kako dijete govori?*. Zagreb: Planet Zoe.
2. Apel, K., Masterson, J. i Posokhova, I. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti-potpuni vodič za roditelje i odgojitelje*. Lekenik: Ostvarenje.
3. Armstrong, T. (2008). *Najbolje škole. Kako istraživanje razvoja čovjeka može usmjeravati pedagošku praksu*. Zagreb: Educa.
4. Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Blažić, D., Grozdanić, D. (2011). *First steps 1 Priručnik uz početnicu engleskog jezika za predškolsku dob*. Zagreb: Školska knjiga.
6. Crkvenčić, A. (2018). *Pametni zadaci u nastavi stranih jezika: Suvremeni pristup nastavi*. Hrvatska sveučilišna naklada.
7. Duran, M. (2003). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
8. Goldberg, S. (2003). *Razvojne igre za predškolsko dijete*. Ostvaranje.
9. Hrvatska, R. (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*. Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
10. Kramer, A. (2001). *Kako mi to radimo: Priručnik za nastavnike engleskog jezika s programom rada s djecom predškolske dobi*. Zagreb: Kramer i Kramer.
11. Majdenić, V., Trtanj, I., Živković Zebec, V. (2019). *Međunarodni znanstveni skup Dijete i jezik danas*. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.
12. Melling, D. (2011). *Engleska početnica*. Leo – commerce d.o.o.
13. Prebeg-Vilke, M. (1991). *Vaše dijete i jezik: materinski, drugi i strani jezik*. Zagreb: Školska knjiga.
14. Silić, A. (2007). *Prirodno učenje stranog (engleskog) jezika djece predškolske dobi*. Zagreb: Mali profesor.
15. Slunjski, E. (2001.) *Integrirani predškolski kurikulum – rad djece na projektima*. Zagreb: Mali profesor.
16. Vrhovac, Y., i sur. (2019). *Izazovi učenja stranog jezika u osnovnoj školi*. Zagreb: Ljevak.

INTERNETSKI IZVORI:

1. Fućak, V. i Vujičić, L. (2012). Međuvršnjačka podrška u učenju stranog jezika: epizode iz vrtića. *Dijete, vrtić, obitelj*, 18 (70), 22-24. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/123768> [Pristupljeno: 11.04.2021.]
2. <http://www.cuvarkuca.hr/preporuka/poticanje-zdravog-psihofizickog-razvoja-djece-kroz-igru/> [Pristupljeno: 22.08.2021.]
3. <http://www.pjesmicezadjecu.com/talijanske-pjesmice/fra-martino-campanaro.html> [Pristupljeno: 18.08.2021.]
4. <https://apps.apple.com/us/app/duolingo-abc-learn-to-read/id1440502568> [Pristupljeno: 15.08.2021.]
5. <https://blog.duolingo.com/duolingo-abc-unlocking-the-magic-of-reading/> [Pristupljeno: 15.08.2021.]
6. <https://www.gusonthe-go.com/gus-on-the-go-languages/gus-on-the-go-italian-for-kids/> [Pristupljeno: 15.08.2021.]
7. https://www.learningtheories.org/doku.php?id=hr:learning_paradigms:cognitivism [Pristupljeno: 23.08.2021.]
8. <https://www.njuskalo.hr/djecje-knjige-ostalo/talijanska-pocetnica-engleska-pocetnica-oglas-33161392> [Pristupljeno: 17.08.2021.]
9. <https://www.slideshare.net/anasetoca/songs-and-rymes-julian-dakin> [Pristupljeno: 18.08.2021.]
10. Rajić, V. i Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. *Školski vjesnik*, 64 (4), 603-620. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/153131> [Pristupljeno: 17.09.2021.]
11. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor*, 26 (2), 119-149. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/165964> [Pristupljeno: 22.08.2021.]
12. Widodo, H. P. (2005). Teaching children Using A Total Physical Response (TPR) Method: *Rethinking. Bahasa dan seni*, 33(2), 235-248. Preuzeto s: <http://sastra.um.ac.id/wp-content/uploads/2009/10/Teaching-Children-Using-a-Total-Physical-Response-TPR-Method-Rethinking-Handoyo-Puji-Widodo.pdf> [Pristupljeno: 15.08.2021.]

11. SAŽETAK

Tema ovog završnog rada je učenje drugog / stranog jezika kroz igru. U radu je prikazan jezični razvoj djeteta te važnost dječje igre kod učenja stranog jezika. Predstavljani su teoretičari i njihove teorije učenja o usvajanju stranog jezika kao i važnost učenja jezika kroz igru. Igra je proces kroz koji dijete razvija emocionalne, kognitivne, motoričke i socijalne vještine. Ona utječe na razvoj komunikacije, kreativnosti, samostalnosti i samopouzdanja. Dijete najlakše uči kroz igru, na prirodan način, istražujući svoje okruženje, a odgajatelji i ostala djeca u tom procesu imaju vrlo bitnu ulogu kao potpora u učenju, rastu i razvoju. Od velike je važnosti osigurati poticajno okruženje, kvalitetna didaktička sredstva i kvalitetnu komunikaciju djeteta i odgojitelja kod ranog učenja stranog jezika. Osim igre, za dijete je vrlo važan i pokret, a TPR metoda omogućuje kombinaciju govora, pokreta i lakog jezičnog usvajanja.

Ključne riječi: učenje, strani jezik, igra, odgojitelj, okruženje, TPR metoda

12. SUMMARY

The topic of this final paper is learning a second / foreign language through play. The paper presents the language development of a child and the importance of children's play in learning a foreign language. Also, theorists and their learning theories are presented that try to explain foreign language acquisition. Play is a process through which a child develops emotional, cognitive, motor and social skills. It affects the development of communication, creativity, independence and self-confidence. The child learns most easily through play, in a natural way, exploring its environment and educator and other children play a very important role in this process. They personally challenge him to learn, grow and develop. Therefore, it is important to provide a stimulating environment, quality didactic tools and quality communication between children and educators in early foreign language learning. In addition to play, movement is also very important for a child, and the TPR method enables a combination of speech, movement and easy language acquisition.

Key words: learning, foreign language, children's play, educator, environment, TPR method

13. RIASSUNTO

L'argomento di questa tesi è l'apprendimento di una seconda lingua straniera attraverso il gioco. In questa tesi viene presentato lo sviluppo linguistico di un bambino e l'importanza del gioco nell'apprendimento di una lingua straniera. Inoltre vengono presentati i teorici e le loro teorie sull'apprendimento che hanno come obiettivo l'acquisizione di una lingua straniera. Il gioco è il processo attraverso il quale un bambino sviluppa abilità emotive, cognitive, motorie e sociali. Esso influisce sullo sviluppo della comunicazione, della creatività, dell'indipendenza e dell'autostima. Per un bambino, il metodo più facile per imparare è attraverso il gioco, in modo naturale, esplorando il proprio ambiente. Gli educatori e gli altri bambini hanno un ruolo molto importante in questo processo, stimolandolo a imparare, crescere e svilupparsi. Perciò è importante assicurare un ambiente stimolante, degli strumenti didattici stimolanti ed educativi e una comunicazione di qualità tra i bambini e l'educatore nell'apprendimento in età precoce di una lingua straniera. Oltre al gioco, per il bambino è molto importante anche il movimento e il metodo TPR consente una combinazione tra linguaggio, movimento e una facile acquisizione linguistica.

Parole chiave: apprendimento, lingua straniera, gioco, educatore, ambiente lavorativo, metodo TPR